

Sosiaali- ja terveysministeriö

Vanhempainvapaatyöryhmä

Vanhempainvapaajärjestelmän kehittämistarpeet: Monikkoperheiden isien vanhempainvapaiden laajentaminen vahvistaa koko perheen hyvinvointia

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on mietinnössään (StVM 37/2009) 22.10.2009 todennut, että ”monikkoperheiden aseman helpottamiseksi sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa työryhmässä on tarpeen selvittää, tulisiko myös isyysrahakautta ja isäkuukautta pidentää silloin, kun perheeseen syntyy yhdellä kertaa useampi kuin yksi lapsi”.

Juuri valmistuneen monikkoperheiden hyvinvointia ja taloudellista selviytymistä käsittelevän tutkimuksen (Hyväluoma, J. 2010, Perhetutkimuskeskus. Jyväskylän yliopisto. Onnenhetkiä ja arjen haasteita- Monikkoperheiden vanhempien kokemuksia perheen hyvinvoinnista) mukaan monikkoperheen työntäyteinen vauva-aika vaatii molempien vanhempien läsnäoloa ja puolisoiden keskinäistä tukea. Yhteisen osallisuuden kokeminen monikkoarjen haasteissa parhaimmillaan vahvistaa koko perheen hyvinvointia. Tutkittujen monikkoperheen isien mielestä suuremmat perhe-etuudet, kotiin helpommin saatava hoitoapu, joustavat työajat ja –tavat sekä *pidemmät perhevapaat* helpottaisivat eniten työn ja perheen yhteensovittamista. Suurin tuki tulee puolisoilta. Nämä tutkimustulokset tukevat Suomen Monikkoperheet ry:n esitystä siitä, että *monikkoisien perhevapaita* tulisi pidentää seuraavasti:

- 1. ISYYSVAPAA: Monikkolasten isän isyysvapaa pidennetään *kertomalla se syntyneiden lasten lukumäärällä* (kaksosille $18+18=36$ arkipäivää, kolmosille $18+18+18=54$ arkipäivää, tällä hetkellä isyysvapaa on vain yhdestä lapsesta eli 18 arkipäivää).**
- 2. VANHEMPAINVAPAAJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN: Monikkoperheille on tärkeää huomioida molempien vanhempien mahdollisuus olla yhtä aikaa hoitamassa lapsia, isien merkityksen korostaminen lasten hoitajina ja joustavuus perheen tarpeiden mukaan. Mikäli kehittäminen tapahtuu olemassa olevan järjestelmän pohjalle, esitämme että kaksosten perheessä vanhempainvapaan monikkopidennystä pidennetään 120 arkipäivällä (nyk. 60 pv) ja kolmosten perheessä 240 arkipäivällä (nyk. 120 pv). Mikäli kehittämistyö tapahtuu 6+6+6-mallin pohjalta, näemme erityisen tärkeänä säilyttää ja ajallisesti pidentää myös tässä**

mallissa monikkoisien mahdollisuutta hoitaa lapsia myös samanaikaisesti äidin kanssa. Lisäksi ehdotamme selvitettäväksi, onko tässä mallissa puolisolle kiintiöityä osuutta mahdollisuutta siirtää tarvittaessa tukihenkilölle.

3. **ISÄKUUKAUSI:** Ns. isäkuukausi myönnetään kertomalla se kerralla syntyvien lasten määrällä (kaksosista 24+24, kolmosista 24+24+24, nykyisin vain yhdestä lapsesta 1.1.2010 alkaen 24 arkipäivää).

Toimeentuloon liittyvät kehittämistarpeet monikkoperheissä: Erityisiä ongelmia on yksinhuoltajaperheissä, 4+-monikkoperheissä sekä alle 3-vuotiaiden monikkolasten perheissä

Hyväluoman (2010) tutkimuksen (mukaan monikkoperheelliset yksinhuoltajat, monilapsiset (4 lasta tai enemmän) monikkoperheet, alle 3-vuotiaiden monikkolasten perheet sekä nuoruusikäisten monikkolasten perheet kokevat toimeentulo-ongelmia muita lapsiperheitä useammin. Monikkovanhempien mukaan parhaiten työn ja perheen yhteensovittamista tukevat *suuremmat etuudet lasten kotihoidon aikana* ja kotiin helpommin saatava käytännön hoitoapu. Suomen Monikkoperheet ry esittää monikkoperheiden toimeentulo-ongelmien korjaamiseksi seuraavaa:

4. **TALOUDELLINEN TUKI LASTEN KOTIHOIDON AIKANA:** Selkein täsmävaikutus pienten monikkolasten perheiden talouden ahdinkoon saataisiin siten, että jokaisesta syntyvästä monikkolapsesta myönnetään lasten kotihoidon tuen *täysimääräinen hoitoraha* (nykyisin toisena ja kolmantena syntyvä monikkolapsi saa vain sisarkorotuksen).
5. **MUU TALOUDELLINEN TUKI:** Esitämme harkittavaksi sitä, että lapsilisään kytketään erityinen monikkolisä esimerkiksi 50 euroa/kk/monikkolapsi jokaisesta monikkolapsesta koko lapsilisään oikeuttavan kauden ajan (nykyisin lapsilisässä tavanomainen porrastus lasten lukumäärän mukaan).

Muut perustelut isyyysvapaan muuttamiseksi lapsikohtaiseksi

- isä luo kontaktin jokaiseen vauvaan yksilöllisesti.
- isä saa mahdollisuuden olla pidempään yhtä aikaa äidin kanssa kotona hoitamassa vauvoja.

Vanhempainvapaajärjestelmän ja taloudellisen tuen kehittämistarpeet monikkoperheissä

- lapsikohtainen isyysvapaa turvaa vanhempien fyysistä ja psyykkistä jaksamista ja työkykyä (vanhempien riittämätön yöuni ja taloudelliset paineet, lasten sairastumisriski, lasten keskosuus, ulkopuolisen hoitoavun saannin vaikeus)
- perheeseen sitoutuneet miehet voivat paremmin ja täysimääräisen vapaan pitäminen vahvistaa parisuhdetta ja hyvinvointia.
- Monikkoperheen isät käyttävät jo nyt hieman enemmän pitkiä vanhempainvapaita kuin muut isät, koska monikkoperheen isät käyttävät vanhempainvapaan pidennystä (kaksosista 60, kolmosista 120 arkipäivää) lasten synnyttyä hoitamalla lapsia yhdessä äidin kanssa (Hämäläinen U, Takala P. 2007. Isien perhevapaat ja tasa-arvo. Julkaisussa Lilja, R., Asplund R., Kauppinen K. (toim) Perhevapaavalinnat ja perhevapaiden kustannukset sukupuolten välisen tasa-arvon jarruina työelämässä? Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 69: 22-45).

Muut perustelut vanhempainvapaan kehittämiseksi

- lähes kaikki kolmoslapset ja puolet kaksoslapsista syntyvät keskosina.
- monikkolapset ovat infektioherkempiä noin kahteen ikävuoteen asti: esitetyllä pidennyksellä infektioerä voidaan katkaista ja vähentää tilapäisen hoitoavun tarvetta.
- työn ja perheen yhteensovittamisen tukeminen: Monikkovanhemmat ovat muihin vanhempiin verrattuna merkittävästi useammin hyvin tai melko stressaantuneita, mikä yhdistyi heillä useimmiten työoloihin, työn ja perheen yhteensovittamiseen, omaan univajeeseen ja toimeentuloon (Hyväluoma 2010). Äidit ovat viisi kertaa useammin masentuneita kuin yhden vauvan synnyttäneet äidit. Varhain koettu väsymyksen on heillä pysyvämpää: viisivuotiaiden kaksosten äidit ovat edelleen väsyneempiä ja masentuneempia kuin ne äidit, jotka ovat saaneet lapsia ehkä tiheästikin, mutta jotka eivät ole saaneet useampia lapsia samanaikaisesti (Thorpe K, Golding J, MacGillvray, I, Greenwood R. 1991. Comparison of prevalence of depression in mothers of twins and mothers of singletons. BMJ 302:875-8) . Muita perheitä useammin omasta (ja puolisonsa) jaksamisesta olivat huolissaan erityisesti monikkoyksinhuoltajat ja alle 3-vuotiaiden lasten monikkovanhemmat. Monikkovanhemmat kokevat riittämättömyyttä vanhempiina selkeästi enemmän kuin muut vanhemmat (Hyväluoma 2010). Pidennys vähentää riskiä pitkiin työkyvyttömyysjaksoihin ja osatyökykyisenä työskentelyyn.

Muut perustelut monikkoperheiden toimeentulon ongelmakohtiin puuttumiseen

- taloudellisiin ongelmiin on kiinnitetty huomiota Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelmassa vuosille 2007-2011. Siinä todetaan, että ”kiinnitetään erityinen huomio pienituloisten lapsiperheiden tulokehitykseen ottaen samalla huomioon lapsiperheryhmät, jotka ovat lähtökohtaisesti eriarvoisessa asemassa perhetilanteen erityisyyden, kuten monikkoperheellisyyden vuoksi”.
- vanhemmat joutuvat monikkouden takia tekemään lasten vauvaiästä täysi-ikäisyyteen asti yhtäaikaista/samankokoisia hankintoja (tarvikkeet, vaatteet, opiskelukustannukset) ilman mahdollisuutta kierrättää perheen sisällä, ostamaan enemmän palveluja (mm. hoitoapu) ja tekemään isoja investointeja tilantarpeen kasvattua.
- puolet monikkolapsista syntyy ennenaikaisesti ja terveydenhuoltomenot rasittavat perheen taloutta tavanomaista enemmän
- lasten syntymän vaikutuksia ei ole voitu perheessä ennakoida samalla tavoin kuin jos tulossa olisi yksi lapsi.
- Hyväluoman (2010) tutkimuksen mukaan monikkovanhempien kokema stressi liittyi usein toimeentuloon. Vanhempien väsymyksellä ja stressaantuneisuudella oli selvä negatiivinen yhteys siihen, oliko lapsi tyytyväinen elämäänsä ja noudattiko hän vanhemman ohjeita.

Erittäin merkittävää monikkoperheiden hyvinvoinnille on lisäksi turvata tarvittaessa kotiin saatava apu erityisesti vauva- ja pikkulapsivaiheessa. Lisäksi haluamme kiinnittää huomionne siihen, että YK:n lasten oikeuksien yleissopimus takaa kaikille lapsille oikeudet ilman erottelua, yhdenvertaisuuslaki velvoittaa edistämään yhdenvertaisuutta suunnitelmallisesti ja Suomen perustuslaki kehottaa kohtelemaan lapsia tasavertaisesti yksilöinä. Esityksemme tukevat myös SATA-komitean 27.1.2009 ehdottamia lasten varhaisvuosien kasvuedellytysten tukemisen tavoitteita.

Kunnioitavasti

Ulla Kumpula, toiminnanjohtaja